

‘GEEN CIJFER, MAAR EEN MENS MET EIGEN BEHOEFTE’

“Prestatiedruk bij leerlingen is niet per se iets van de laatste tijd. Het fenomeen bestaat al langer, maar ik denk dat we er tegenwoordig meer oog voor hebben. Aandacht voor emoties en voor de ‘mens achter de leerling’ zijn steeds belangrijker geworden. Vooral in het basisonderwijs zie je dat, terwijl veel middelbare scholen nog achterlopen op dit gebied. Zo zie ik het in ieder geval.” Aldus Margriet Smeulders, werkzaam op De Nieuwste School in Tilburg als mentor. Al noemen ze dat hier liever ‘expert vaardigheden en ontwikkeling’. Margriet vertelt over de vooruitstrevende aanpak van haar school om de prestatiedruk bij leerlingen tegen te gaan. Ze wordt geflankeerd door leerlingen Ronan Jeukens uit 5 vwo en Merel de Jonge uit de eerste klas.

Margriet: “Veel middelbare scholen zijn nog behoorlijk prestatiegericht. Leerlingen worden er vooral als cijfer gezien en niet als uniek mens aan wie je kunt vragen: hoe kunnen we jou helpen om je schoolperiode te doorlopen op een manier die voor jou goed werkt en waarbij je je prettig voelt? Wij kiezen wel voor die laatste benadering. Dat begint aan al bij de start van een ‘schoolcarrière’. Leerlingen komen bij ons standaard in een verlengde brugklas terecht. Wanneer je uiteindelijk richting havo of vwo gaat, zit je zelfs tot in de derde klas ‘gemengd’.

Dat langer door elkaar zitten zorgt ervoor dat leerlingen van elkaar kunnen leren en rustig kunnen uitvinden wat ze willen en welk niveau bij ze past. Ze kunnen bijvoorbeeld experimenteren met vaardigheden als analyseren en er vervolgens achter komen in welke mate het lukt dat toe te passen tijdens het leren.

Leerlingen kunnen zo onderbouwd meebeslissen over welke richting ze uiteindelijk opgaan. Hun stem telt mee in de gesprekken die we hierover voeren.”

‘VERBANDEN TUSSEN VAKKEN’

Margriet: “Ook voor de lessen geldt dat we die in eerste instantie (in de onderbouw, red.) ‘gemengd’, in samenhang, aanbieden. Aardrijkskunde en geschiedenis komen bijvoorbeeld samen in het vak ‘Humanics’; biologie, natuurkunde en scheikunde in ‘Science’. Leerlingen zien zo hoe vakken met elkaar gelinkt zijn en welke verbanden er zijn.”

‘TOETSEN WAT WERKT’

Margriet: “Leerlingen staan bij ons op gelijke voet met het personeel. Ik ben dus niet mevrouw Smeulders, maar gewoon Margriet met wie je het op maandag kunt hebben over wat je in het weekend hebt gedaan. We kennen ook een overlegcultuur. Als docenten – hier hebben we het over experts – draaien we niet eenzijdig een programma af, maar toetsen we regelmatig in de klas wat voor de leerlingen prettig werkt.”

Ronan: “Heel fijn is dat, er wordt echt naar ons geluisterd. Laatst bijvoorbeeld bij Kunst toen we mochten kiezen wanneer we met het theoriedeel en wanneer met het praktijkdeel wilden beginnen. We kunnen dan kijken wat het meeste tijd kost en hoe dat het beste past in de rest van onze tijd. En in tussenuren overleggen we soms met een expert of de les die dag niet eerder kan.”

Merel: “Wat ik bij Margriet prettig vind, is dat ze af en toe wat extra rust geeft. Wanneer we een blokuur hebben, laat ze ons soms de laptop even dichtklappen zodat we daarna weer beter kunnen opletten.”

‘De driehoek ouders-leerling-school is heel belangrijk’ – Margriet

‘EIGEN HUISKAMER’

Margriet: “Wat ook veel rust geeft, is dat we op onze school niet de leerlingen van lokaal naar lokaal laten lopen, maar de experts. Dat proberen we in ieder geval zoveel mogelijk in de eerste, tweede en derde. Iedere klas heeft zijn eigen huiskamer, zoals we dat noemen. Een soort thuishonk. Tussen de lessen zitten telkens vijf minuten waarin experts zich kunnen verplaatsen en leerlingen tijd hebben om even naar de wc te gaan. Dat gaat eigenlijk vanzelf en we hebben hier geen bel voor nodig. Die gebruiken we dus niet, ook niet rond pauzes. Leerlingen houden zelf de tijd in de gaten en weten precies hoe laat ze ergens moeten zijn. Werkt prima.”

COACHES

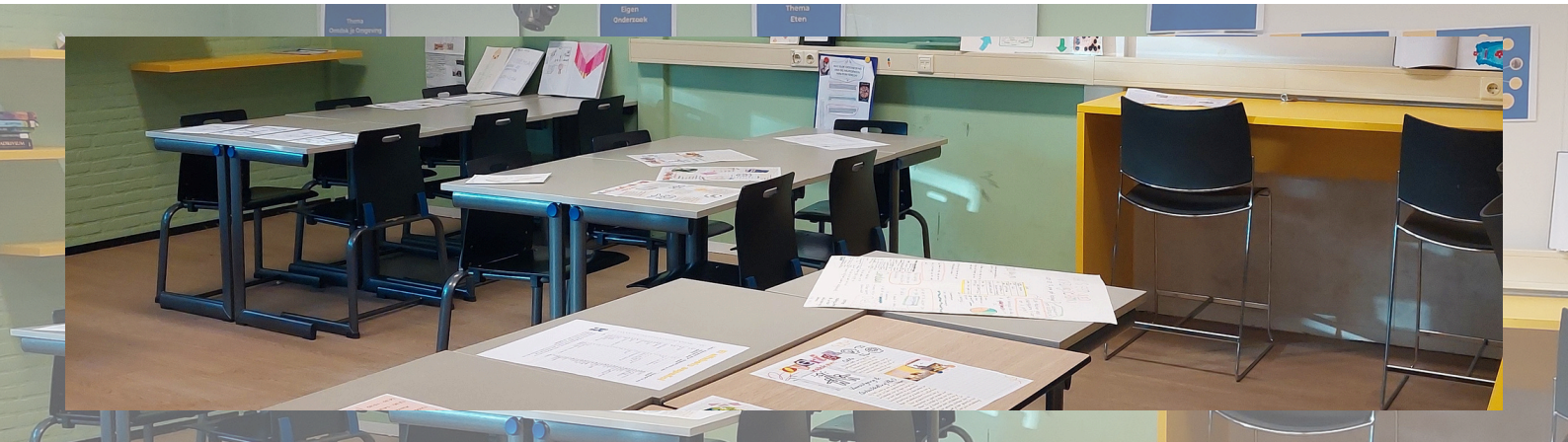
Margriet: “Leerlingen krijgen (en pakken) hier veel verantwoordelijkheid, maar hebben natuurlijk ook behoefte aan begeleiding of advies. Om dat zo effectief mogelijk te organiseren, is de school georganiseerd in onderwijsteams en maken we binnen ieder team gebruik van een coachingssysteem. Als expert vaardigheden en ontwikkeling (mentor) ben ik onderdeel van een onderwijsteam dat bestaat uit acht experts. Die zijn samen verantwoordelijk voor de begeleiding van drie groepen. Ik ben daarbij coach van 25 leerlingen. Andere experts zijn ook coach en zijn gekoppeld aan zo’n vijf of zes leerlingen.

Als coach ben je het eerste aanspreekpunt voor een leerling wanneer er thuis of op school iets speelt waarover je het als leerling wilt hebben. Daarbij zijn ook de ouders aangesloten. Naast de reguliere voortgangsgesprekken zijn er contactmomenten om te bespreken hoe het met hun kind gaat en wat er speelt. Het verschilt per leerling hoe vaak die contactmomenten er zijn, dat is echt maatwerk. Ik heb bijvoorbeeld een leerling met adhd en met zijn ouders heb ik iedere vijf weken een gesprek. De driehoek ouders-leerling-school is heel belangrijk."

PERSOONLIJK PORTRET

Margriet: "We geven hier geen cijfers en leerlingen krijgen ook geen 'traditioneel' rapport. In plaats daarvan krijgen zij feedback/feedforward en aan het eind van iedere periode een Persoonlijk Portret. Hieraan leveren alle experts een bijdrage en komt daarnaast de coach aan het woord die vertelt hoe hij of zij vindt dat het met de leerling gaat. Verder bevat het Persoonlijk Portret een teamadvies voor het (op dat moment) meest passende examenprofiel."

BEGELEIDING OP MAAT

Ronan: "Ik vind het fijn om een coach te hebben, omdat het contact heel persoonlijk is. In de bovenbouw is er een vast 'coachuur'. In dat uur zitten een coach en zijn of haar coachleerlingen bij elkaar om te kijken hoe het met iedereen gaat. Het kan dan gaan over school, thuis, vrienden of wat dan ook. Zelf heb ik hier niet altijd behoefte aan en dus heb ik met mijn coach afgesproken dat ik op die momenten niet hoeft te komen. Daardoor ben ik een uur eerder vrij! Het is dus prettig dat je persoonlijke begeleiding krijgt, maar je naar huis kunt gaan op momenten dat je het even niet nodig hebt."

Merel: "Ik praat soms wel met mijn coach, maar niet super vaak. Meestal gaat het wel goed met mij namelijk. Maar het idee dat ik wel altijd iemand heb om mee te praten, vind ik fijn." Margriet: "Op school hebben we met het onderwijsteam een paar keer per week een zogenaamde dagstart waarin we bespreken wat er bij individuele leerlingen speelt. Zo zijn niet alleen de coach, maar ook de andere betrokken experts, altijd optimaal geïnformeerd over hoe leerlingen er bij zitten."

De leerling zelf levert ook input voor het Persoonlijk Portret. Hij of zij reflecteert op de ontvangen feedback en geeft aan hoe hij of zij hiermee aan de slag gaat (plan van aanpak). Het geeft als coach veel voldoening om je leerlingen op deze manier verder te helpen en we merken dat ook ouders deze werkwijze heel fijn vinden."

CIJFERS: OPMAAT NAAR EXAMENJAAR

Margriet: "Er komt natuurlijk een moment dat we wel met cijfers moeten gaan werken en dat is wanneer het examenjaar in zicht komt." Ronan: "In mijn klas (5 vwo, red.) worden we nu voor 50 procent getoetst op de manier die we gewend zijn en voor de andere 50 procent met cijfers. Ik merk dat ik daar wel enige druk door voel. Maar ja, bij het examen krijgen we ook cijfers dus het is goed dat we daarop worden voorbereid."

'Ze houden hier rekening met het soort kind dat je bent' – Merel

EXPERIMENTEREN

Ronan: "Of alles altijd goed gaat? Nee, dat niet. Onze school experimenteert nogal veel, wat op zich goed is. Maar niet alle experimenten gaan goed. Wat op papier leuk lijkt, is dat in de praktijk niet per se. Of het werkt niet goed. Wanneer je dan net in zo'n proefklasje zit is dat niet altijd fijn."

Merel: "Ik vind de schooldagen soms best lang. Maar dat komt ook doordat ik al om vijf uur op moet om hier op tijd te kunnen zijn. Er zit wel een middelbare school in mijn buurt (Merel komt uit Hooge Mierde, red.), maar die staat niet zo goed bekend. Ik vind het dus prima om naar Tilburg te komen en mijn ouders vinden het ook fijn dat ik hier zit. Ze houden hier rekening met het soort kind dat je bent. En je hebt hier best weinig huiswerk."

Ronan: "Dat klopt!"

„ZIE DE LEERLING“

Margriet: "Als ik het heel kernachtig moet samenvatten, dan is het dit: zie de leerling, dat is waar het om gaat wanneer je iedereen gelijke kansen wilt geven en dat is wat ik ook aan andere scholen zou willen meegeven."

**'Er wordt echt naar ons geluisterd'
- Ronan**

SAMENGEVAT: TEGENGAAN PRESTATIEDRUK OP DE NIEUWSTE SCHOOL

- Geen docenten, maar experts; geen mentor, maar expert vaardigheden en ontwikkeling (V&O)
- Leerlingen staan op gelijke voet met experts, spreken elkaar aan bij de voornaam
- Iedere leerling is gekoppeld aan een persoonlijke coach; die rol wordt ingevuld door één van de experts uit het onderwijsteam waarbij de leerling is ingedeeld. Iedere expert is coach van een aantal leerlingen
- Aantal keer per week een dagstart met het onderwijsteam om te bespreken wat er speelt bij individuele leerlingen
- Driehoek ouders/leerling/school: korte lijntjes en frequente contactmomenten tussen coach en ouders
- Niet de leerlingen, maar de experts lopen van lokaal naar lokaal: iedere klas heeft zijn eigen 'huiskamer'
- Er is geen bel, leerlingen houden zelf de tijd in de gaten. Ook in de pauzes
- Overlegcultuur: experts bepalen bijvoorbeeld samen met leerlingen wanneer ze bepaalde lesonderdelen aanbieden, zodat 'piekweken' met veel belasting voor de leerlingen worden vermeden
- Geen rapport maar Persoonlijk Portret. Feedback en feedforward van alle experts, geen cijfers. Op basis van het Persoonlijk Portret maakt iedere leerling een plan van aanpak
- Feedbackfolio waarin alle gegevens van een leerling samenkomen